

Beste cliënt, beste relatie,

Met onze nieuwsbrieven wensen wij U op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen in verschillende rechtstakken. Onze nieuwsbrief wordt halfjaarlijks uitgegeven. Extra edities zijn mogelijk. Hebt U vragen, commentaar of suggesties, aarzel niet ons te contacteren. U vindt onderaan deze nieuwsbrief onze coördinaten. E-mails mogen worden gericht aan info@belexa.be.

Stefaan Beele, Frédéric Busschaert en Benoit Beele
Advocaat-vennoten

Rechtspraak omtrent kabelschadiging vs. realiteit

Doorheen de jaren zijn er steeds meer ondergrondse kabels gelegd voor diverse nutsvoorzieningen zoals water, elektriciteit, gas, telefoon, ... e.d. meer. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat deze kabels bij het uitvoeren van aannemingswerken soms beschadigd raken. Temeer daar deze kabels doorheen de tijd verschoven zijn of herplaatst werden, waardoor hun exacte ligging niet meer correspondeert met de ligging aangegeven op de plannen. De gevolgschade die voortvloeit uit dergelijke beschadiging kan aanzienlijk zijn wanneer bijvoorbeeld bedrijven zonder elektriciteit komen te vallen en ganse productieprocessen stil komen te liggen. In deze nieuwsbrief trachten wij u de evolutie in de rechtspraak te schetsen en komen wij tot een besluitvorming waarvan wij hopen dat deze u kan behoeden van enige verdere aansprakelijkheid in geval van beschadiging van kabels.

Rechtspraak en rechtsleer weerhouden twee verplichtingen in hoofde van de aannemer. Zo is er sprake van een informatieplicht en een lokalisatieplicht. De invulling van beide verplichtingen blijft echter voer voor discussie welke tot op heden gevoerd wordt voor menig rechtbank.

Vooreerst is er de *informatieplicht*. De aannemer is er in beginsel toe gehouden inlichtingen in te winnen bij de netexploitanten nopens mogelijke kabels of leidingen die op de plaats van de werkzaamheden liggen vooraleer deze werken wenst aan te vatten welke schade kunnen toebrengen aan ondergrondse leidingen. Dit zekerlijk wanneer de aannemer redenen heeft of redelijkerwijs dient te hebben om de aanwezigheid van dergelijke leidingen te vermoeden, rekening houdend met de plaatsgesteldheid.

Verscheidene rechtbanken oordeelden dat het plannen van werkzaamheden in een industriegebied of in de

nabijheid van een elektriciteitscabine een vermoeden met zich meebrengt van de aanwezigheid van kabels, welk een informatieplicht in hoofde van de aannemer met zich meebrengt. Het werken langs de openbare weg wordt evenzeer als risicovol aanzien.

Deze informatieverplichting bestaat in een verplichte aanvraag tot het bekomen van de volledige liggingplannen van de ondergrondse installaties aangaande de zone van de uit te voeren werken. Bij niet-naleving van de aanvraagverplichting zal de aannemer steevast veroordeeld worden tot de kosten van de herstellingen van de beschadiging. De aanvraag dient ook korte tijd voorafgaand aan de werkzaamheden te gebeuren zodat de werkzaamheden op basis van recente informatie worden uitgevoerd.

Vervolgens is er de *lokalisatieplicht* in hoofde van de aannemer. Volgens de heersende opvatting in de rechtspraak mag de aannemer zich niet louter tevreden stellen met een 'intellectuele' lokalisatie, bestaande uit het nazien van de plannen, maar moet deze ook overgaan tot het uitvoeren van een 'materiële' lokalisatie.

Echter impliceert de lokalisatieplicht niet dat de aannemer zich moet vergewissen van elke mogelijke afwijking in het tracé van een leiding wanneer deze alle normale voorzorgsmaatregelen heeft genomen. Desalniettemin worden afwijkingen van 50 cm aanvaard naar gelang de omstandigheden.

Hoewel de nutsmaatschappijen dit zo voorhouden betreft de lokalisatieplicht ons inziens geen resultaatsverbintenis.

Best wordt aldus een doorsnede van 1 m genomen bij het maken van een controleput, te verstaan 50 cm langs beide kanten van de plaats waar de kabels op het plan gelegen is. Aan de hand van een aantal controleputten, al naar gelang de afstand waarop gewerkt moet worden, kunnen de kabels materieel gelokaliseerd worden en kan beschadiging vermeden

worden. Na het vaststellen van de ligging van een kabel aan de hand van dergelijke controleput kan gewerkt worden met piketten doch dienen deze op een beperkte diepte te worden ingebracht rekening houdende met de diepte van de gelokaliseerde kabel alsook met een verschuivingsmarge.

Een bijkomend aspect binnen de discussie omtrent de aansprakelijkheid bij kabelbeschadiging was en is de discussie omtrent de lokalisatieplicht bij kabels gegoten in beton. Het is namelijk zo dat vele aannemers niet de nodige middelen hebben om kabels te lokaliseren in beton zodoende dat dergelijke verplichting een onevenredige last op de schouders van de aannemers legt.

Een recent arrest van het Hof van Beroep te Gent van 23 september 2010 heeft deze discussie jammer genoeg in het nadeel van de aannemer beslecht. Het Hof had een expertise bevolen, waarbij de nutsmaatschappij verzocht werd aan te tonen hoe een materiële lokalisatie kan worden verricht. De deskundige groef daarop een schuine gleuf in het beton om dan stuk per stuk betonbrokken af te kappen en zo tot de lokalisatie over te gaan. Het Hof oordeelde als volgt;

'Dit alles toont aan dat het voor de NV X wel degelijk mogelijk is om de kabels te detecteren en deze bij de uitvoering van grondwerken niet te beschadigen. Dat dit meer tijdrovend is dan zonder meer met allerhande mechanische werktuigen in de grond te graven staat buiten kijf. Wanneer de NV X het economisch niet verantwoord vindt daarin tijd te investeren, dan staan een aantal opties open: ofwel de prijs van de aannemingen verhogen ofwel het risico nemen, maar dan moet ze de consequentie daarvan aanvaarden.'

Betekent dit het einde van alle discussies? Allerm minst! Deze zaak werd namelijk gekenmerkt door het absolute gebrek aan materiële lokalisatie en het feit dat de exacte ligging van de kabels vooraf reeds was gekend. In het geval in kwestie bleek de kabel ook niet geheel ingebetonneerd doch lag deze net onder de betonlaag. Vaststaand feit is wel dat er een evolutie is in de rechtspraak die steeds meer en meer ten voordele van de netexploitanten is.

Het Hof van Beroep te Gent oordeelde in dit arrest dat het wel degelijk mogelijk is om kabels te lokaliseren in beton aan de hand van voornoemde methode. Het Hof neemt het tijdsverlies in rekening doch oordeelt dat de aannemer dit in zijn contract kon bedingen. Overeenkomsten met de overheid bijvoorbeeld sluiten dergelijke meerkost echter systematisch uit.

Alle omstandigheden dienen in acht genomen te worden; plaatsgesteldheid, ligging op het plan, diepte, toegepaste lokalisatiemethode, aangewende werktuigen, bescherming rond kabels in combinatie met ligging in of net onder het beton, ... Elk geval is natuurlijk anders wat een vaststaande regelgeving en rechtspraak er minder evident op maakt.

Hoewel er een tendens is richting het weerhouden van de aansprakelijkheid in hoofde van de onvoorzichtige aannemer dient er toch rekening gehouden te worden met de verplichtingen van de nutsmaatschappijen.

Deze maatschappijen hebben vooreerst een *zorgvuldigheidsplicht* bij het plaatsen van de kabels. In geval het evident is dat er heel wat werken te verwachten vallen, zoals onder of naast openbare wegen, dient de maatschappij toch enige voorzichtigheid aan de dag te leggen en gaat het bijvoorbeeld niet op dat zij onbeschermd kabels ondiep gaat leggen.

Voorts hebben zij de verplichting binnen een redelijke termijn *correcte en recente plannen* over te maken wanneer hen dit wordt gevraagd. De aannemer moet namelijk kunnen vertrouwen op de hem overgemaakte plannen.

Besluitend kunnen wij stellen dat het belangrijk is goed te weten welke aandachtspunten steevast terugkomen opdat u zich zou kunnen wapenen tegen een mogelijke vordering in geval van beschadiging van kabels en u ingevolge geen enkele aansprakelijkheid kan worden aangemeten.

Het is belangrijk om telkens er werkzaamheden gepland zijn welke een mogelijke beschadiging zouden kunnen teweegbrengen aan ondergrondse leidingen een aanvraag te doen tot het bekomen van liggingplannen. Zekerlijk wanneer de plaatsgesteldheid van de werken laat vermoeden dat er mogelijks ondergrondse leidingen aanwezig zijn. Dit is een kleine administratieve kost welke makkelijk kan doorgerekend worden aan de klant. Ingevolge heeft u minstens reeds voldaan aan de informatieplicht.

Vervolgens is het ten stelligste aan te raden om ook een materiële lokalisatie te verrichten in de nabije omgeving (tot 50 cm aan beide zijden) van de ligging van de kabels zoals vermeld op de plannen. In geval u geen kabels terugvindt ervaart u dit best als een teken aan de wand en kan u volledigheidshalve melding maken aan de maatschappij zonder dat dit een verplichting inhoudt. Desalniettemin bent u uw verplichtingen nagekomen door te informeren en te lokaliseren. U neemt best steevast foto's van de controleput als bewijs van materiele lokalisatie.

Wanneer u werken dient uit te voeren in de omgeving van kabels die in beton zijn gegoten lijkt de weerhouden methode in het arrest van het Hof van Beroep ons eerder onevenredig doch is voorzichtigheid geboden. U tracht best op de aangegeven plaats manueel over te gaan tot een materiële lokalisatie als de omstandigheden zich daar enigszins toe lenen. Daartoe kan u bijvoorbeeld gebruik maken van een mechanise hamer of ander dergelijk materiaal tot op een zekere diepte (30 cm) om naderhand de eerste lokalisatie manueel verder af te werken.

Welkdanige methode zal hoe dan ook een al dan niet voorziene meerkost met zich meebrengen. Een

prijsaanpassing kan hierbij soelaas bieden in geval de lokalisatie heel wat bijkomend werk met zich zou meebrengen. U kan mogelijks in uw algemene voorwaarden laten opnemen dat bij problemen omtrent lokalisatie van ondergrondse kabels een prijsaanpassing kan worden toegepast dan wel de afleveringstermijn wordt uitgebreid.

Voorts kunnen de nutsmaatschappijen ook gevorderd worden hun kabels te verleggen in geval deze moeilijk zonder beschadiging te verplaatsen zijn of in geval deze door de aannemer niet kunnen worden teruggevonden doordat zij bijvoorbeeld ingebetonnerd zijn. Dit betekent echter bijkomend tijdverlies en zal ook een kost met zich meebrengen. Echter wordt de bal hiermee terug in het kamp van de nutsmaatschappij gelegd en bij gebreke aan deugdelijk gevolg binnen korte termijn kan u verder gaan met de werkzaamheden en komt de verantwoordelijkheid bij de nutsmaatschappij te liggen. Deze manier van werken geeft u echter allermint een vrijgeleide om grove werken te gaan uitvoeren met een kraan en onttrekt u niet aan uw verplichting te handelen als een voorzichtig en zorgvuldig aannemer.

Grote vraag hierbij is natuurlijk wie de kosten zal dragen van het verplaatsen van de kabels in geval de maatschappij daartoe wordt verzocht. Volgens een Vademecum omtrent het verplaatsen van nutsleidingen uitgevaardigd door de Vlaamse Overheid, Departement Bestuurszaken Afdeling Overheidsopdrachten uit 2008 zijn de algemene principes de volgende; De kosten van verplaatsingen van nutsleidingen op het openbaar domein, waarvan

het Vlaams Gewest eigenaar en beheerder is, ingevolge werken van het Vlaams Gewest, vallen ten laste van de vergunninghouders. Het Vlaams Gewest dient hiertoe een verplaatsingsbevel te geven, welk van openbare orde is. De voorwaarde tot het uitvaardigen van dergelijk bevel is dat er een belang van de wegen, waterlopen, kanalen of van een openbare dienst moet voorhanden zijn.

Bij werken in opdracht van een particuliere opdrachtgever en werken op provincie- of gemeentewegen ligt de situatie natuurlijk anders en zal de kost dienen te worden doorgerekend.

Tot slot bestaat er ook een Praktische Leidraad ter Voorkoming van schade aan ondergrondse installaties tijdens in hun nabijheid uitgevoerde werken. Deze leidraad dateert echter van 1985 en was oorspronkelijk slechts voor 3 jaar geldend. Aan de hand van deze leidraad en in samenwerking met alle actoren ter zake werd door naar aanleiding van een thesis opgesteld door mevrouw Krawinkel een handige checklist uitgewerkt voor de aannemer welke wij aan onze bevindingen konden toetsen en aanpassen. Deze kan u in bijlage terugvinden en voorts kan u ook terecht voor verdere informatie op de website www.klip.be.

Wij hopen u hiermee enig bijkomend inzicht te hebben gegeven in dit actueel doch allermint recent probleem waar menig aannemer mee te kampen krijgt. U kan ons steeds contacteren omtrent deze problematiek en overige rechtsvragen waarop wij zullen trachten u een zo volledig mogelijk advies te verlenen op maat. (Eli De Frene)

BELEXA ADVOCATEN

Pres. Kennedypark 26A, 8500 Kortrijk | Tel. 056-25 86 86 | Fax 056-22 03 00 | info@belexa.be | <http://www.belexa.be>

Belexa advocaten werd in 2011 genomineerd als « beste regionaal advocatenkantoor », door de Belgian Legal Awards (<http://www.droitbelge.be/legal-awards/>).

Belexa advocaten is een sterk uitgebouwd full service kantoor met een zeer compleet juridisch dienstenpakket. Onze activiteiten zijn gegroeid vanuit een stevige lokale aanwezigheid en spreiden zich inmiddels uit tot ver buiten de provinciale grenzen. Daarnaast zijn we ook lid van Jurint, een internationaal samenwerkingsverband van advocaten. Door het aantal medewerkers en hun gevarieerd en verscheiden kennisgebied hebben we ons weten te specialiseren in diverse rechtstakken: ondernemingsrecht, verzekeringsrecht, contractenrecht, arbeidsrecht en strafrecht. Alle medewerkers bouwen aldus door onderlinge samenwerking aan een ideale dienstverlening voor de cliënt. Naast het begeleiden van gerechtelijke procedures bieden wij een breed scala aan andere diensten die voor de cliënt van waarde kunnen zijn, zoals het opstellen van overeenkomsten, bijstand bij onderhandelingen, adviesverlening, lichamelijke en materiële schadebegroting, erkende bemiddeling, in der minne regelen van geschillen.

Deze nieuwsbrief beoogt U algemene informatie te bezorgen, die niet noodzakelijk allesomvattend is. Zij houdt geen juridische analyse in en kan bijgevolg niet als advies worden beschouwd. Deze nieuwsbrief mag gekopieerd en verspreid worden. Wenst u zich in te schrijven op onze nieuwsbrief of wenst u deze nieuwsbrief niet langer te ontvangen, klik dan hier: <mailto:info@belexa.be>

Bijlage bij nieuwsbrief aannemingsrecht

**CHECKLIST
UITVOERING WERKZAAMHEDEN
IN DE NABIJHEID VAN KABELS EN LEIDINGEN**

1. Aanbesteding

- Controle of verzekeringen de risico's van de aanbesteding volledig dekken

2. Voorafgaand aan de werken

- Plannen aanvragen
- In planaanvraag clause voorzien dat men een afgevaardigde van de nutsmaatschappij kan vorderen op de werf binnen de 4 uren na oproep
- In de planaanvraag een afgevaardigde uitnodigen om huisaansluitingen aan te duiden (deze worden namelijk niet vermeld op de plannen)
- In de planaanvraag melding maken dat de eerste 30 cm mogelijks met een kraan zullen worden verwijderd
- Ligging van kabels in het Masterplan van de werkzaamheden verwerken zodat iedereen op de hoogte is van mogelijke probleemzone's

3. Lopende de werken

- Controleren of de overgemaakte plannen corresponderen met de werkelijkheid (materiële lokalisatie)
- Lokalisaties zichtbaar maken met behulp van piketten of uitwendige merktekens alsook melding maken in het werkverslag als aan de maatschappij van de uitgevoerde lokalisatie. Bij het piketteren rekening houden met de diepte gekend door het graven van een controleput alsook met mogelijke afwijkingen.
- Tijdens coördinatievergaderingen melding maken van lokalisaties en mogelijke onregelmatigheden en deze ook kenbaar maken aan de maatschappij.
- Desgevallend verzoeken aan de maatschappij dat zij de kabels zelf verlegt binnen redelijke termijn. Het valt te vermijden zelf kabels te verplaatsen, minstens dienen duidelijke afspraken gemaakt te worden hieromtrent op de coördinatievergadering en dient dit eveneens te worden genoteerd op het verslag.
- Schade melden en enige betwisting van aansprakelijkheid onmiddellijk duiden